

FRÖLISTA 2021

Årets frölista är här!

Föreningens målsättning är att främja odling och användning av växter som är till nytta och nöje för människor och djur i harmoni med naturen och verka för en god totalmiljö. I linje med denna målsättning erbjuder vi många sorters fröer som våra medlemmar skördat i sina odlingar. Svenska Örtasällskapet kan inte garantera grobarhet eller att samtliga fröer stämmer överens med uppgifterna på påsen. Däremot garanteras att vi gjort vårt yttersta - så långt vår kunskap räcker - för att det ska bli rätt. Markering för giftighet är kanske inte konsekvent. Även om en växt inte har giftmarkering kan den vara olämplig att äta eller handha.

Lista med svenska namn först (utan beskrivning) finns på vår webbsida www.ortasallskapet.se. Där kan också dyka upp ytterligare fröer som vi fått efter att Frölistan gick till tryckeri. Om du inte vill eller kan gå in på webbsidan, kontakta Lisbeth Flising så skickar hon dig den lista du vill ha.

Ett hjärtligt tack från ordförande!

Frölistan är en värdefull kunskapsbank för alla oss medlemmar, vare sig vi köper fröer eller inte. Spara listorna även när de blivit gamla i den meningen att fröerna är slut eller gamla! Vår lista är mycket mer än en lista, kanske skulle man kalla den frökatalog. Vi som arbetar med fröerna och listan är Maria Engwall Berg och Lisbeth Flising.

Det är många arter och sorter, som skall sorteras och packas och så skall vi skriva text till varje art och sort. Det är hemma hos mig som fröerna finns, våra frödonatorer skickar dem till mig, beställningarna skickas till mig och jag packar och skickar iväg fröerna.

Jag vill tacka alla inblandade: Frödonatorerna, för utan er blir det ingen lista. Maria får listor från olika håll, mer eller mindre kompletta och svårförståeliga och hon lyckas reda ut och hålla ordning på allt och skicka en färdig lista till mig och redaktören. Björn Flising redigerar listan och ser till att den ser bra ut och får plats på de 24 sidor vi har till förfogande. Maria och Björn gör ett stort arbete!

Än en gång TACK till er alla
Lisbeth Flising

Ett varmt tack till årets frödonatorer. Utan er – ingen lista!

Pris per portion 15 kr om inget annat anges i listan.

Porto tillkommer. Faktura bifogas i försändelsen. Mängden frö per portion och sort varierar efter tillgången på frö. Hösten var regnig och besvärlig på många håll och det har påverkat mängden frö och kanske också grobarhet. Jag har försökt packa påsarna så att så många som möjligt får chans att själva odla. Vi reserverar oss för slutförsäljning.

När man plockar med fröer och försöker få till en frölista, uppstår ibland frågor, t ex hur ska vi hantera det som kanske är invasivt? Mycket kan man hitta via böcker och internet, men ibland finns osäkerheten kvar och man får ta kontakt med dem som verkligen vet. Lisbeth har frågat och här är ett av svaren:

Fråga till Naturvårdsverket:

*Blomsterlupin riskerar att bli invasiv, men hur är det med regnbågslupin *Lupinus x regalis*? Örtasällskapet har fått frö från den och nu undrar jag om vi skall sälja dessa fröer eller inte???*

SVAR:

Inga lupiner är idag reglerade i EU-förordningen om invasiva främmande arter. Blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*) är dock invasiv och bekämpning bygger på frivilliga insatser.

Vi varnar för blomsterlupin. Vad gäller hybriden regnbågslupin *Lupinus x regalis* så borde det kunna vara framtida risk med denna, eftersom det är en hybrid med bl a *Lupinus polyphyllus*.

Några av lupinarterna är med i sammanställningen över arter som riskklassats i samband med den riskklassificering som ArtDatabanken har utfört. Länk till arbetet med riskklassificering av invasiva främmande arter:

<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Invasiva-frammande-arter/Arbete-med-att-hantera-riskerna/>

Med vänlig hälsning

Ulf Larsson

A – annuell, ettårig **B – bienn, tvåårig** **P – perenn, flerårig**

Acánthus móllis **mjukakantus, björnklo**

P Medelhavsområdet. Perenn med gröna, parflikiga, sågtandade blad och lilarosa blomspiror med taggiga kronblad i juli-september. Ca 80 cm hög och har djupa rötter, en tjock huvudrot och många sidorötter. Tål skugga och torra väl. Mjukakantusens former har använts inom arkitektur och delar av det korintiska kapitälet anses vara akantusslingor. Blötlägg fröerna två dygn före sådd. Förkultivera inomhus i mars-april eller så utomhus maj-juni. Täcks med ett tunt lager perlit. Vintertäckes. Groningstid 1-3 månader. Zon 5.

Achilléa grandifólia **skuggröllika**

P Balkan. 70-100 cm hög röllika, vita blommor i juni-juli. Sol till halvskugga. Zon 5.

Acmélla olerácea **parakrasse, tandvärksplanta**

P Odlas här som ettårig. Sydamerika och tropiska Afrika. 20 cm hög. Utbrett växtsätt, gula blommor med brunt öga i juli-september. Trivs i näringsrik, väl-dränerad jord. Medicinalväxt. Använd inom naturmedicin, i ekologiska hudvårdsprodukter. Att tugga bladen lär motverka tandvärk. Förodling mars-april, såddjup 0,5 cm. Så glest på fuktad såjord. Ställ i rumstemperatur.

Aconítum carmichaéllii **oktoberstormhatt, blå**

P 80-100 cm hög med mörkgröna blad och blå blommor i september-oktober. Trivs i sol till halvskugga. **Mycket giftig.**

Actaéa spicáta **trolldruva, svart**

Kallas även paddbär (ansågs locka till sig paddor). **P** 50 cm hög ört med tandade, tredelade blad och vita blommor i klasar i maj-juni. Svarta bär. Lukten är frän och obehaglig. Hela växten är **giftig**. Har använts medicinskt och som färgväxt, avkok för att bekämpa väggloss och ohyra hos husdjur. Sås inomhus januari-maj. Täck med tunt lager perlit eller grus. Kan höst-sås sept-nov utomhus. Trivs i halv- till helskugga. Groningstid 1-3 månader. Zon 7. Irriterande.

Aethúsa cynápium **vildpersilja, hundpersilja**

A Europa (Sverige), Kaukasus, N Turkiet, NV Afrika. Upprätta, kala stjälkar, som kan bli mer än en meter höga. Bladen är mörkgröna och lite glänsande. Små vita blommor i flockar från juli till september. Flockarna saknar allmänt svepe, men de enskilda svepena har tre långa, smala, hängande svepeblad, vilket ger arten ett särpräglat utseende. Vildpersilja kan förväxlas med flera andra flockblommiga växter, se upp för förväxling med persilja (*Petroselinum crispum*). **Hela växten är giftig.**

Agástache foenicúlum **anisisop**

P Nordamerika. Sol, 80 cm, violetta blommor, juni-augusti. Krydd- och medicinalväxt, även kosmetika, eteriska oljor. Utsökt doft av anis.

Agrostémma githágo **klätt**

A Eurasien, N Afrika. 15 cm till drygt meterhög ört med blekvioletta - rosa blommor, juni - augusti. Svarta giftiga frön. Var förr hatad som ogräs, främst på höstrågårar, nu mycket sällsynt. Trivs bäst i näringsrik lerjord. Upp till 5 cm breda blommor i olika färger. Medicinalväxt. **Giftig**

Álcea rósea ficifólia **flerårig stockros**

A - P, oftast B Turkiet eller Asien. Många namnsorter. Höjd 60 cm - drygt 2 m. Enkla, dubbla eller fyllda blommor i vitt, rosa, rött, gult mfl. Gul är troligen inkorsning med *A. ficifolia*. Lättodlad i sol - halvskugga och väl-dränerat. Medicinalväxt. Sås i jan-mars. Groningstid 1-6 mån. Kan också sås i krukor i början av sommaren.

Álcea rósea ficifólia **flerårig stockros, gul enkel**

Álcea rósea ficifólia **flerårig stockros, vit enkel**

Álcea rósea ficifólia **stockros, ljust rosa, enkel**

Alchemílla móllis **jättedaggkåpa**

P Karpaterna-Kaukasus. Mycket långlivad där den trivs. 40 cm hög. Handflikiga blad och gulgröna, skira blommor i flocklika knippen. Kan växa i både sol och skugga utom i de mörkaste hörnen. Den har ett grunt rotsystem, som gör att den inte konkurrerar med andra växters rötter. Sås i jan-maj, sept-nov, ljusgroende. Groningstid 1-3 mån, Zon 5.

Alkekéngi officinárum **(tidigare Phýsalis alkekéngi)** **japansk lykta**

P C, Ö, SÖ Europa-C Asien och Kina. 75 cm hög ört som blommar i juli - september med små vita blommor och bildar sedan orange stora frukthölster. Användes förr som medicinalväxt för att bota bl a gallsten och gikt. Innehåller irriterande solanin. Går fint att torka. Så inomhus i jan-maj eller sept-nov. Täck med ett tunt lager perlit eller grus. Kan behöva stratifieras. Groningstid 20-30 dagar. Zon 6.

Alliaria petiolata
löktrav

B 1 m hög ört med upprätt, mångbladig och vanligen ogrenad stjälk. Bladen och de gröna fröskidorna har doft och smak av vitlök och kan användas som krydda i sallader, soppor, såser och gratänger.

Allium aflatunense
kirgislök

P C Asien. Ca 80 cm hög med lila blommor från juni. Avskräcker sork.

Allium christophii
stäplök

P 50 cm hög. Mycket stora blomställningar i purpurfärg eller lila med metallglans i juni-juli. Bladen är remlika och fröhusen är stora och dekorativa. Trivs i soligt läge. Så inomhus i jan-maj och täck med ett tunt lager grus eller perlit. Eller utomhus i sept-nov. Groningstid 1-3 månader. Anses mindre attraktiv för rådjur och sork. Zon 4-5.

Allium fistulosum
piplök (japansk purjolök)

P Ursprung okänt, troligen C eller Ö Asien. Kryddväxt och grönsak. 60-90 cm. År 2 gröngrå blommor tidigt på sommaren, ofta ersatta med bulbiller. Delas år 3 på våren. Sås inomhus jan-maj. Täck med tunt lager grus eller perlit. Om den inte gror inom en månad, placera sådden i kylskåp ca en månad. Därefter utomhus i skuggläge. Groningstid 1-3 mån. Zon 6.

Allium flavum
dagglök

P Ca 20 cm hög. Gräslignande, något vridna och skruvade blad. Tuvbildande. Gula, hängande blommor i glesa flockar i juni-augusti. Har ganska svag doft. Trivs i sol eller halvkugga.

Allium giganteum
jättelök

P Centralasien. En imponerande prydnadslök som blir 150 cm hög. Långa blad runt en kraftig, rund stjälk. Trivs i väl-dränerad, lätt sandblandad jord i soliga lägen.

Allium moly
guldlök

P Kallas på engelska Golden Garlic, eftersom smaken påminner om vitlök. Ca 20 cm hög. Tuvbildande med gula blommor i flock i maj-juni. Mullrik jord i lätt skugga.

Allium nütans
sibirisk kantlök

P Kommer från Sibirien och centrala Asien. 30-50 cm hög. Som en blandning av vanlig gräslök och kinesisk gräslök. Tuvbildande. Bladen är skruvade, plattrunda. De är saftiga med mild, svagt nötaktig vitlökssmak. Blomman är milt rosa, den blommar andra året. Populär i fd Sovjetunionen, där den kallas Slizun. Vill stå i väl-dränerad, lätt jord, täcks första vintern. Behöver stratifieras. Så utomhus på hösten eller tidigt på våren i väl-dränerad jord.

Allium schoenoprasum
gräslök

P Nordligt cirkumpolär (Sverige). Kryddväxt och grönsak. 30 cm. Runda blomställningar med lila blommor hela sommaren. Som örtmedicin; stimulerar aptiten och främjar matsmältningen. Direktsås i näringsrik och ogräsfri jord.

Allium sphaerocepalum
klotlök

P Europa, Medelhavsområdet – Kaukasus. Prydnadslök med upprätta, mörkt purpurfärgade blomflockar i juli-augusti och smala, mörkgröna blad. Attraherar fjärilar. Trivs i sol.

Althaea officinalis
läkemalva

P Europa-Ö Asien, NV Afrika. 100 - 200 cm hög ört som liknar stockrosen. Blir en rejäl buske. Grågröna, sammetslena, ludna blad. Blommorna är ljus lilarosa i juni-september. Har ansetts som och använts som medicinalväxt mot inflammationer och hosta. Ingår i olika teblaninger. Kan ätas färsk men roten bör kokas och sedan skalas. Tidigare gjordes marshmallows av roten. Fröerna gror långsamt och oregelbundet. Så utomhus i krukor tidigt, gärna i januari. Täck med 2-4 mm perlit eller grus. Groning sker på våren samma år eller året därpå. Trivs i sol och måttligt näringsrik jord. Zon 3-5.

Anethum graveolens
dill

A Urgammal kulturväxt med ursprung i SV Asien. Odlades allmänt under medeltiden i Europa, 60 -150 cm. Grönsak, krydd- och medicinalväxt. Som örtmedicin används klyvfrukterna; urindrivande, inflammationshämmande, kramplösande.

Anthriscus cerefolium
dansk körvel

A Europa, S Asien. Blir 40-60 cm hög. Har sammansatta blad, som är håriga på undersidan och växer på en mångförgrenad stjälk, som skiftar till rosa när blommorna knoppas. Små, vita blommor mellan maj och september. Smakrikast före blomningen.

Antirrhinum május

lejongap

P-A SV Europa, NV Afrika Blommar i juli-oktober. Blandade färger. Så inomhus mars-april. Ljusgroende. Groningstid 10-30 dagar. Trivs på solig växtplats med näringsrik, lätt och väl-dränerad jord. Plantera inte för tätt. Gillas av humlor.

Aquilégia vulgáris

akleja

P Europa (Sverige), N Afrika, Madeira, Kanarie-öarna. 30-80 cm hög ört, upprätta stjälkar, blommor hängande, 3-4 cm långa enkla - fyllda, blå - purpur, röda, rosa eller vita, ibland utan nektarbildande sporrar. Fem upprätta baljkapslar med svarta, glansiga frön. Hybridiseringsbenägen, variabel. Vackra, lättodlade, härdiga "torpväxter". **Giftig** och kalkgynnande. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

Aquilégia vulgáris

akleja, blå

Aquilégia vulgáris

akleja, rosa

Aquilégia vulgáris

akleja, vit

Árctium tomentósum

ullkardborre eller ullig kardborre

B Europa, Sibirien, C Asien, V Kina. Störväxt, kraftigt byggd ört med stora, breda, basala blad och runda korgar med grå spindelvävstunna trådar mellan holkfjällen. Stjälken kan bli upp till 1,5 m hög. Bladens undersida är vitullig. Blommar i juli-augusti med klotrunda, 2-3 cm breda blomkorgar, som sitter i kvast i grenspetsarna. Blommorna är rödlila med violetta, utskjutande ståndare. Blommornas holkfjäll fäster i kläderna på den som går förbi. Under första året utvecklar den en lång, ganska smal pålrot. Under andra året blommar den. Kardborrens frön uppskattas av fåglar, framför allt steglitsen. Blad och rot har använts för att bota och mota allehanda åkommor. Rot, liksom blad, anses vara blodrenande, vattendrivande och innehåller antioxidanter. Roten lagrar energi i form av inulin, som är en hårdsmält kolhydrat som räknas till kostfibrerna. Späda skott kan kokas som sparris. Växer på näringsrik kulturmark, vid gårdar och i vägkanter.

Árnica montána

slättergubbe eller hästfibbla

P Europa. (Rödlistad, sårbar). Stjälken är upprätt, körtelhårig, kan bli 50 cm hög. Bladen strävåriga, äggformade med helbräddad kant, de flesta bladen samlade i basal rosett. Blommar juni-juli med stora, mer än 5 cm breda blomkorgar i orangegul färg. Frukten är korthårig, ribbad och har en enradig, smutsigt vit hårpensel. Växer på kalkfattig mark, skogsbryn, slätterängar, ljunghedar och vägkanter. Slättergubben har använts som läkeväxt. Rot och blommor används i olika droger. Ansas bra utvärtes mot svåra sår, svullnader, ledvärk m.m.

Árnica sås inomhus i januari – maj. Fröerna blandas med sand på fuktad jordyta. Täcks ej. Groningstid 25-30 dagar. Om groningen ej inträffat inom en månad placeras sådden i kylskåp ca en månad. Sedan utomhus i skuggläge. Kan också sås sept-nov utomhus. Trivs i sol till halvskugga. Zon 5. Växten, speciellt blommor och rot, innehåller ämnen som kan irritera magen. Överdoserings kan ge förgiftningssymptom.

Arúncus aethusifólius

koreansk plymspirea

P Korea. Kompakt ört med 30 cm vita blomspiror i juni-juli. Lättodlad i sol-halvskugga.

Átriplex horténsis

trädgårdsmålla

A Kulturursprung, C Asien. 100-120 cm. Gröna eller röda trekantiga blad som kan ätas råa i sallader när de är unga. Lättodlad. Sås apr-juli. Groningstid 10-20 dagar.

Átropa belladónna

belladonna

P V C Europa - Nordafrika, Mindre Asien, Iran. 50-150 cm, blommor purpurbruna, hängande, klocklika i juli - augusti. Glänsande svarta bär. Tjock pålrot. Halvskugga, kalkgynnad. Medicinalväxt (atropin), **mycket giftig**. Kräver vintertäckning utom i landets mildaste delar.

Basélla álba 'Rubra'

röd malabarspenat

A Värmeälskande lian. Glänsande mörkgröna blad och vinröda stjälkar och nerver. Rosa blommor. Slingrar sig upp till 2-3 meter i växthus eller mot en varm södervägg. Det är de stora köttiga bladen, de unga stjälkarna och toppskotten som används, dock sällan råa. Förgros inomhus. Behöver stöd. Sås febr-april Groningstid 10-30 dagar.

Betónica officinális

(tidigare Stáchys officinális)

humlesuga, läkebetonika

P Europa, Kaukasus, N Iran, C-Asien, NV Afrika. Upp till 80 cm hög ört med upprätt växtsätt och mjukt hårig. Purpurröda blommor i juli - augusti. Har tidigare odlats som medicinalväxt, särskilt uppskattad i Centraleuropa, adstringerande. Trivs i sol. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-6 mån.

Blítum bónus-henricus
(tidigare *chenopodium bónus-henricus*)
lungrot

P Rödlistad och sårbar. Robust ört som växer i bestånd. Upprätta stjälkar, ca 50 cm hög. Bladen är stora, skaftade med brett triangulär, pillik bladskiva med helbräddad kant. Unga blad är något mjöliga. Blommar i juni-juli med oansenliga blommor, tätt gyttrade i långa mångblommiga axlika klasar i toppen av stjälken. Användes förr som djurmedicin, ansågs bota hosta hos får. Unga skott används som sparris, bladen som spenat. Bör tillagas annars smakar de beskt. Kallas även Gode kung Henriks målla. Förkultiveras inomhus i februari-mars. Eller på friland i maj-september. Fröerna täcks med tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Trivs i sol. Zon 4-7.

Blítum virgátum
smultronspenat/bärmålla

A 40 cm hög. Smultronlika ätliga bär juli-september. Bladen kan ätas som spenat. Prydnadsväxt. Har odlats i klosterträdgårdar.

Borágo officinális
gurkört, blå

A V Medelhavsområdet, tillfälligt förvildad annuell, men ofta fröspridd i trädgårdar i Norden och ännu mer frekvent söderut i Europa. 20 - 50 cm, tätt hårig. Blå blommor i juni - augusti, gurkliknande lukt och smak. Grönsak, krydd- och biört, samt som prydnadsväxt. Innehåller GLA (gammalinolensyra). Kan ha inslag med vita blommor. Sås direkt på friland när jorden reder sig, april-juni. Groningstid 5-15 dagar. Självår sig lätt.

Campánula latifólia
hässleklocka, blå

P Europa-V Sibirien, Anatolien, Iran. 90 cm hög och blommor i juni-juli. Lundväxt för fuktig, näringsrik mulljord i halvskugga-skugga. Frodig och frisk klocka, lämplig att förvildas, i annat fall ska man klippa av överblommade blommor. Normalså fröna, om de ej grott efter 4 veckor, ställ sådden kallt i 4-6 veckor tills fröerna grott. Groningstemperatur 18° C.

Campánula persicifólia
stor blåklocka, blå

P Europa, Kaukasus, V Sibirien. Ganska vanlig vildväxande art, 50-100 cm hög ogrenad stjälek med 3-4 cm långa öppna blommor i juni-augusti. Sol-halvskugga. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Campánula persicifólia 'Alba'
stor blåklocka, vit

Capsélla búrsa-pastóris
lomme

A – B Kan bli upp till 40 cm hög. Stjälken är kal eller glest hårig, upprätt, ibland grenig. De nedre bladen är vanligen parflikiga, sitter samlade i en rosett. Blommar med små vita blommor från april till oktober. Karaktäristiskt är de triangulära fruktskidorna, som blir ca ½ cm långa och har tvärställd skiljevägg. Bladen kan på våren ätas i sallad. Fröna har en stark och kryddig smak.

Cápsicum ánnuum 'Caloro'
chilipeppar

A Plantan blir ca 100 cm. Frukterna 50 cm långa och färgen växlar grön till gul till röd. Medelstark.

Cápsicum ánnuum 'Peperone corno di Toro Giallo'
chilipeppar

A Liten planta. Stora frukter, 9 cm. Färgen växlar från grön till gul. Söt. 0 styrka. Passar finskuren.

Cápsicum ánnuum 'Yellow California Wonder'
paprika, gul

A Paprika med gula frukter med mild smak. 50 cm hög. Pålitlig sort med hög avkastning. Tjockt fruktkött med söt smak. Förkultiveras i såjord i februari-mars. Ljuskroende. Fukta jorden före sådd och tryck ner fröerna på ytan. Täck med plast med lufthål. Varmt uteläge eller växthus. Groningstid 20-30 dagar.

Cápsicum baccátum 'Aji Norteno'
chilipeppar

A Plantan är storväxt. Frukterna röda, 7-10 cm. Aromatisk och het, ger mängder med frukt.

Cápsicum baccátum 'Brazilian Starfish Yellow'
chilipeppar

A Plantan blir 90-120 cm hög med långa grenar som ofta hänger nedåt av de många frukternas tyngd. Chilin kan bli 3-5 cm i diameter med en form som påminner om en sjöstjärna. Färgen går från grönt till gult vid mognad, smaken är fruktig och mycket söt med en låg hetta som mest återfinns kring fröfästet.

Cápsicum baccátum 'Jamaican Bell'
chili, bärpeppar

A Tropiska Amerika. Buske upp till 3 m. Arten har vita - gula blommor. Klarröda, vackra, klockformade frukter med "lagom" hetta. Odlas bäst i växthus, förkultiveras.

Cápsicum baccátum 'Pimento Barra Do Ribeiro'
chilipeppar

A Brasilien. Plantan blir 50-70 cm hög, växer yvig och ger stora skördar av färggranna chilis. Frukterna skiftar i mängder av färger under sin väg till mognad, från mörklila, vitt, till gult, orange och slutligen klarrött. De runda chilifrukterna liknar de färgglada kulorna man får i tuggummiautomater. Smaken är fruktig med medelhet styrka som fullmogen.

***Cápsicum pubescens* 'Giant Rocoto'**

Rokotopeppar

A Kortlivad, något klättrande. En medelstark, saftig och aromatisk chili med mycket stora frukter. Plantan blir ofta drygt 2 meter hög och producerar äppelstora tunga frukter som medför att grenarna kan behöva stötts. Den växer naturligt ganska högt upp i Anderna och är mer tålig mot kyla än andra chilisorter. Frukterna kan användas till fyllning och gratinering samt att torka för att mala till pulver. Rocoto kan behöva en lång säsong för att hinna utvecklas och bör sås och planteras tidigt.

***Cápsicum sp.* 'Cap 504'**

chilipeppar, kinesisk

A Mycket ovanlig sort. Plantan blir 240 cm. Frukterna 10 cm och färgen växlar från grön till röd. Medelstark. Passar i vegetariska sallader

Cardiospermum halicábabum

ballongranka

P Tropisk, snabbväxande slingerväxt med små, vita blommor i juni-juli. Efter blomningen bildas stora, gulgröna ballonglika blomhölster. Blötlägg fröerna ett dygn före sådd. Sås inomhus i planteringsjord i januari-maj. Täck fröerna med ett jordlager som motsvarar dubbla fröets tjocklek. Groningstid 20-30 dagar. Täck sådden med klar plast med lufthål. Behöver stöd. Odlas i kruka eller varmt frilandsläge. Kan även odlas inomhus året runt.

Celástrus orbiculátus

japansk trädödare

P C Kina, Manchuriet, Sachalin, Japan. Bladfällande kraftig buske 8-10 m högt slingrande. Blad 5-10 cm, brett elliptiska, gul höstfärg. Vitgröna små blommor och oansenliga klotrunda kapslar som vid mognaden visar orange fruktkött runt fröna. Klättrar på pelare och stolpar, men kan strypa träd. Zon 4.

Centauréa macrocéphala

gulklint

P Kaukasus, NÖ Turkiet. Soligt läge, 120 cm, gula blommor i juni - juli.

Centauréa montána

bergklint

P C S Europa. 80 cm hög med stora "klint"-blommor och lila mitt, sommarblommande. Härdig i hela landet. Kan odlas på problempatser. Bör planteras på rätt ställe och inte flyttas, då det kan vara svårt att få bort den där den en gång rotat sig. Sås i mars-april. Potentiellt invasiv art.

Cephalária gigantéa

jättevädd, gul

P Norra Turkiet, Kaukasus. Ört med upprätt stjälk, som kan bli upp till 2 meter. Blommor i juli-augusti med blekgula blommor i huvudlika korgar. Bladen är flikade och svagt ludna. Trivs i soligt läge. Sås inomhus och täcks med tunt lager grus eller perlit. Eller på friland i sept-nov. Groningstid 1-3 månader. Zon 5.

Chaenoméles japónica

liten rosenkvitten

P Japan. Tornig 1-1,5 m hög buske med rödororange blommor och äppelliknande ätbara frukter (kan användas till marmelad), aromatisk. Grenar nedliggande till upprätta. Sådd bör få vinterkyla. För att bryta frövilan bör stratifiering ske vid 2-4°C i fuktigt substrat minst en månad. Förhindra ogräs och grästillsväxt runt plantorna, de har svårt att konkurrera.

***Chaenoméles japónica* 'Cido'**

liten rosenkvitten

Chelidónium május

skelört, enkel

P (oftast) Europa, Medelhavsområdet - C Asien. Luden ört med färgstark orange mjölksaft, länge använd vid ögonbehandlingar. Blommor i maj - juni; små runda, svarta frön med elaisom, ett näringsrikt bihang på fröet, som attraherar myror. Användes tidigare på flera sätt i folkmedicin och som färgväxt. Frösår sig i mesta laget, dock lätt att rensa bort. Sås i jan-mars, sept-nov inomhus, täcks med grus eller perlit. Efter 1 mån ställs den 1 mån i kylskåp eller utomhus i skugga. **Giftig.** Irriterande växtsaft.

***Chenopódium ambrosioídes* (*Disphania ambrosioídes*)**

citronmålla, epazote

A-P Central- och Sydamerika. Kan bli en meter hög (30-80 cm), ger en stor mängd blad, som har en tydlig doft och smak av citron. Bladen är elliptiska till ovala och smalnar av i båda ändarna. Små oansenliga blommor i småsamlingar. Har använts att driva ut inälvsmask hos människor och djur. Den har även använts vid malaria, astma och depressioner. Kallas också mexikanskt te och har använts vid förlossning. **Giftig** i större doser. Vissa människor kan vara känsliga för denna ört. Sås grunt inomhus. Plantor kan övervintras frostfritt, det blir stora, fina plantor andra året.

Cichórium íntybus

cikoria

B-P M Europa-Asien, N Afrika. 50-100 cm hög ört, upprättväxande med kraftig pålrot. Blomkorgar 3-5 cm breda, ljusblå. Bör inte förväxlas med *Cicérbita macrophýlla* (parksallad). Medicinal- och köksväxt. Odlas på torr och solig växtplats. Kalkgynnad. Härdig upp till mellersta Sverige. Besvärande självsådd. Sätid februari-september Groningstid 1-3 månader. Zon 4.

***Clématis vitalba* skogsklematis**

P Europa utom N, Balkan, grekiska övärlden, Svarta havets kustområden, Turkiet, Kaukasus, Iran. Starkväxande, bladfällande, förvedad lian som hos oss oftast blir 6-8 m lång. Små blommor, grönvita-vita i juli-oktober. Silverfärgade frötussar är dekorativa under höst och vinter. Mycket lättodlad. Planterad vid vägg eller höga buskar kan den vinterbeskäras ned till 1 m, vid stora träd ingen beskärning. Så på hösten eller under vintern i kruka, täck med grus och ställ i kallbänk utomhus. Kan ta ett år att gro. När man sår klematis från frö får man vara beredd på att fröplantans blommor inte liknar den planta man tagit frö från.

***Commelina tuberosa* himmelsblomma**

A till **P** Blå blomma, 60 cm hög, som trivs på solig plats. Grävs upp på hösten och förvaras frostfritt för att utplanteras nästa år.

***Conium maculatum* odört**

B Kan bli över 2 meter hög. Stjälken är nertill slät, oftast blådagig och rödfläckig, upptill färad och rikt grenig. Bladen är två till tre gånger parbladigt delade, matta och mörkgröna. Blommor juni-augusti med små vita blommor i flockar. Smaken är obehaglig. Växten är **mycket giftig**. Den innehåller koniin och allvarliga förgiftningsämnen har förekommit. Kan förväxlas med andra växter.

***Cotoneaster lucidus* häckoxbär**

P Bajkal-området, Mongoliet. Bladfällande buske, 1.5-2.5 m hög. Obetydliga blommor och svarta bär. Utmärkt som klippt häck, vid klippning bör personer med ömtålig hud använda handskar; sav kan irritera. Bör inte planteras nära Juniperus spp., enar. Bären är svagt giftiga.

***Cotoneaster x Suécicus 'Coral Beauty'* svenskt parkoxbär**

P Litet träd, 100-150 cm, med utbrett hängande krona. Små, blanka, vintergröna blad. Vita blommor i maj-juni. Orangeröda bär på hösten. Trivs i väl-dränerad, näringsrik jord. Hårdig upp till zon 4. Hårdig mot torka och frost.

***Cucumis metuliferus* kiwano, horngurka**

A Tropiska Afrika - Kalahariöknen. Klättrande med klängen eller krypande. Dekorativa, ätliga, orange, 10 cm långa, ovala frukter med mjuka tornar. Kallas även African Horned Cucumber. Kan utplanteras på friland i soligt, skyddat läge. Frostkänslig. Frukterna är dekorativa långt efter bladverket har frusit. Förkultiveras inomhus i februari – mars eller sås direkt på friland när frostrisken är över. Groningstid 5-15 dagar.

***Cyclanthera brachystachya* springgurka**

A Syd- och Centralamerika. Klättrande ört.

***Cyclanthera pedata* korila**

A Klättrande gurkört. Kulturursprung, troligen C S Amerika. Importgrönsak. Ätlig frukt, som mogen explosiv. Sambyggare, honblommor betydligt större än hanblommor. Förkultiveras, värmekrävande.

***Cynoglossum officinale* hundtunga (munklöss)**

B Europa, N Asien. Ca 50 cm hög med lansettlika, ofta vågiga, mjukluddiga blad. Blommor i juni-augusti med först blåviolettera, senare brunröda blommor. Frukterna täcks av krokborst som fäster vid pälsar och kläder. Obehaglig lukt. Medicinalväxt, innehåller ämnen som skadar njurarna. **Giftig**. Har använts för att fördriva möss och råttor.

***Datura stramonium* spikklubba**

A SÖ USA - Sydamerika. 50 - 150 cm. Blommor vita, 5-10 cm långa. Förkultiveras inomhus och utplanteras. Sås febr-mars. Groningstid 20-50 dagar. Den har fått sitt namn av att frökapseln ser ut som vapnet spikklubba. Gammal medicinalväxt som är **mycket giftig** och innehåller flera giftiga alkaloider. Användningsområden har varit gikt, epilepsi och som lugnande.

***Datura stramonium* var *tatula* 'Vegeholm'** Spikklubba, kulturarvsväxt

***Daucus carota* ssp. *carota* vildmorot**

B Styvhårig ört som kan bli en meter hög. Stjälken är upprätt och färad och bladen är flera gånger pardelade med smala bladflikar. Blommor i juli-augusti med vita och purpurröda blommor. Roten är vit, smal, grenig och oätlig. Låkeört. Har använts mot väderspänning, bristande mjölksekretion mm. Sås direkt på friland när jorden reder sig eller på senhösten. Groningstid 5-15 dagar. Zon 5.

***Diánthus arméria* knippnejlika**

A - B Ört med upprätt stjälek, som kan bli upp till 50 cm hög. Blommor från juli till september med små mörkrosa blommor i täta knippen. Trivs i torr gräsmark, gärna lerig.

***Diánthus barbátus* borstnejlika**

B-P C Ö S Europa, på många andra ställen naturaliserad. Stor variationsrikedom i kultur, både i höjd och blomfärg. Lättodlad prydnadsväxt som kräver ett minimum av skötsel och är dessutom hårdig i nästan hela landet. Sås in situ, i febr-sept. Groningstid 10-30 dagar.

***Digitális grandiflóra*
gul fingerborgsblomma**

B - P C Europa - V Sibirien (Altai). 60 cm hög ört med gula blommor i juli - augusti. Bör få vanlig god trädgårdsjord i sol - halvskugga. Hela växten är **giftig**.

***Digitális grandiflóra 'Creme Bell'*
gul fingerborgsblomma**

***Digitális purpúrea*
fingerborgsört, fingerborgsblomma, röd**

B - P V SV C Europa, NV Afrika. 40-150 cm hög ört med 40-55 mm långa fingerborgsliknande rödaktiga - violetta blommor. Gammal hjärtmedicinväxt. Den är **vådligt giftig** vid feldosering och bör inte odlas där det finns lekande barn under 4 års ålder. Hela växten är **giftig**, även fröna. Hårdig och lättodlad, men frösprider sig ibland för mycket. Sås grunt febr-sept. Groningstid 10-30 dagar.

***Digitális purpúrea*
fingerborgsört, fingerborgsblomma, vit**

***Diploxys tenuifolia*
sandsenap, vild ruccola**

P Maskrosbladig kålväxt. Används som sallat med ganska stark smak. Så direkt på växtplatsen i april - juni i flera omgångar. Mylla ner fröet ca 1 cm. Groningstid 5-10 dagar. Glesa ut plantorna. De behöver jämn tillförsel på vatten och näring. Täck gärna med fiberduk. Går lätt i blom på högsommaren. Trivs i sol - halvskugga.

***Dipsacus fullonum*
kardvädd**

B Europa (ej Norden), Kaukasus, Iran, Turkiet - Palestina, NV Afrika. Stam upp till 2 m hög, taggig, upptill grenig. Rosettblad 20-40 cm, elliptiskt avlånga-lansettlika, vid blomningen vissnande; stjälkblad smalt lansettlika, hela, vid basen hopväxta till en skål som samlar vatten och hindrar krypande insekter att nå blommorna. Äggrund blomställning, 3-8 cm hög, med lila blommor i juli-augusti, börjar blomma mittpå. Blomhuvud omgivet av raka, styva, och torniga stödblad. Uppskattade som eterneller av florister. Lättodlad i sol - halvskugga och är hårdig långt norrut. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

***Dipsacus strigosus*
sträv kardvädd**

B SÖ Europa, Främre Asien. Upp till 2 m hög ört, upprättväxande, ganska mjukt taggig, upptill något grenig. Blad 5-15 cm långa, de nedre lång-, de övre kortskaftade. Klotrund blomställning, 2-4 cm, som ung lutande, som äldre upprätt; holkfjäll rakt tornuddiga; gulvita blommor i juli-september. Lättodlad i sol-halvskugga.

***Doronicum orientale*
vårkrage, gemsrot**

P S Europa-Turkiet, Kaukasus. Lättodlad prydnadsväxt, 10-60 cm hög. Gula blommor, som påminner om prästkragens blommor, i april - maj. Halvskuggigt läge. Sås i februari-april och blommor året därpå.

***Echinops sphaerocephalus*
bolltistel, vit**

P C Ö S Europa - Ö Sibirien, C Asien, Kaukasus, Turkiet. 70-200 cm hög, upprättväxande. Bladens undersidor vitt filthåriga. Blomhuvuden (klot) 3-6 cm breda med grå-glänsande vita blommor. Imponerande prydnadsväxt, bra till snitt och eternell. Lättodlad och hårdig långt norrut. Sås jan-mars utomhus. Omtyckt av humlor och fjärilar.

Echinops szovitsii

P ? Ryssland. Meterhög ört med bollar. Lämpliga inslag i eternellbinding.

***Échium vulgare*
blåeld**

B Mellersta och SÖ Europa. Kan bli 100 cm hög. Styv, vanligen ogrenad och strävt hårig stjälk. Bladen är lansettlika och sitter strödda. Stora blå (från röda till himmelsblå) blommor i axlik ställning i juni-juli. Trivs på torr, grusig ruderatmark. Välbesökt av honungsbin. Roten kan användas till färg och smink. Inom folkmedicin sägs den vara bra mot ormbett och blodrenande.

***Elshóltzia ciliáta*
kammynta**

A C Asien, Kina, Korea, Japan, Taiwan. Halvmeterhög ört, ofta naturaliserad på norra halvklotet. Blad ovals elliptiska, 5-10 cm. Högblad ofta skiftande i purpur, blommor blekrosa till lilafärgade. Hårdig till Mellansverige. Normalsädd, eller stratifieras 4-6 veckor. Groningstemperatur 14-18°.

***Eránthis hyemális*
vintergäck**

P Italien, Balkan, Turkiet, N Iran, Afghanistan. Gula blommor i mars-april och blir 8-16 cm hög. Innehåller ämnen som kan påverka hjärtat negativt. Föredrar fuktig jord under lövträd. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

***Erýngium x zabéllii 'Big Blue'*
praktmartorn**

P Kulturursprung. 80 cm hög ört med stora stålblå och taggiga blommor. Bladen är silvriga. Trivs i humusrik och väl-dränerad sandjord i full sol.

***Eschschólzia califórnica*
sömntuta**

A Vallmolika blommor över skirt bladverk i juni - oktober. Öppnar sin blomma framåt förmiddagen. Ca 30 cm hög. Trivs i sol. Sås direkt på friland när jorden reder sig. Groningstid 10-30 dagar

***Euonymus alátus*
vingbenved**

P NÖ Asien - C Kina, Japan. 150-200 cm, fyrkantiga kvistar och stammar. Ljusgröna små blommor och 1-4-lobig bärkapsel, innehåller ett frö i orange hölje. Hela växten är **giftig**, ett bra skydd mot älg- och rådjursangrepp.

***Euonymus europaeus*
benved**

P Europa - V Sibirien, Turkiet - C Asien. Buske eller litet träd med gulaktig, mycket hård ved, som kan användas till slöjd. Blommorna och bladen är oansenliga, de rosenröda frukterna med en köttig, orangegul mantel, sk. fröhölje, mycket iögonenfallande. Blommor maj-juni. Röd höstfärg. Hela växten är **giftig**. Frukterna har använts mot mal, skabb och löss. Fröna ger ett starkt gult färgämne. Förkultiveras och stratifieras. Groningstid 6-12 mån. Zon 4.

***Eupatorium cannabinum*
hampflockel**

P Europa, V Asien, Nordafrika. 100-150 cm hög, upprättväxande ört med brunröd stjälk och 3-5 flikade blad. Stora ljusröda blomkorgar i juli-augusti. Sol-skugga. Fuktig eller våt mark. Medicinalväxt. Något **giftig**. Såtid febr-sept, groningstid 1-3 månader. Zon 6.

***Eutrochium maculatum 'Album'*
fläckflockel, vit**

P NÖ - SC USA, Ö Kanada. 100-150 cm hög, frodigt växande ört med stora blad och små blommor i stor mängd i mer eller mindre flata blomställningar i augusti-september. Pampig, lämplig som solitär på inte alltför torr växtplats. Lättodlad och hårdig. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån

***Eutrochium purpureum*
rosenflockel**

P S Ö Kanada, C - Ö USA. 2 m hög, ståtlig växt med röda blommor i augusti - september. Sol-halvskugga, näringsrik mark och gärna något fuktig. Medicinalväxt.

***Eutrochium purpureum 'Album'*
rosenflockel, vit**

***Exochorda x macrantha 'The Bride'*
liten pärlbuske**

P Kina och centrala Asien. Blir 1-4 meter hög och 1-3 meter bred. Hängande grenar och stora klasar av vita blommor under försommaren. Blomknopparna sitter som på ett pärlband, därav namnet. Den vill ha näringsrik jord, fuktig och väl-dränerad och sur eller neutral. Full sol, ev lätt skugga.

***Geranium endræssii*
spansknäva**

P V Pyrenéerna. Örtartad växt med långa, krypande rhizomer. Skotten kan bli 50-80 cm långa, oftast nedliggande. Rosa blommor i maj-juni, ofta i riklig mängd. Hårdig. I hemlandet växer den på fuktig mark, men i odling växer den bra i vanlig trädgårdsjord. Lämplig som ensam marktäckare under buskar och träd.

***Géum urbánum*
nejlikrot**

P Europa, Kaukasus - C Asien, NV Afrika. 30-70 cm hög ört med gula blommor i juni - augusti. Trivs i vanlig trädgårdsjord på halvskuggiga platser. Unge stjälkar och blad kan användas som krydda och sopprönsak. Som medicinalväxt har den använts som febernedsättande medel samt mot insektsbett. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller sås utomhus maj-sept. Fröerna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 6.

***Glebiónis coronária*
Shungiku, garland, sallatskranskrage**

A Medelhavsländerna. Blir ca 50-60 cm hög. Bladen är flikiga och kan börja sköras när plantan är 10-15 cm hög. Blommor med ätliga gul-vit-orangea blommor på höga stjälkar i juli-oktober. Smaken är kryddig, säregen. Trivs i sol. Sås direkt på friland i omgångar i april-augusti. Används i det japanska köket. Används i kokta, stekta eller wokade rätter.

***Heliánthus maximiliánii*
höstsolros**

P Kanada, N och C USA. Perenn solros. 150-200 cm hög. Varmgula blommor med mörkare mitt, grenad, brett lancettlika blad. Den trivs i soligt läge och blommor i juni-september. Sprider sig lätt.

***Heúchera villósa eller H. micrántha*
rödbladig alunrot**

P ca 50 cm hög. Mörkrött bladverk med handflikiga blad som små lönnlöv med rundare konturer, skiftar i brons. Undersidan är rödviolett. Under sommaren utvecklas små, klocklika blommor, gräddvita, i luftiga klasar ovanför bladverket. Ganska köldtålig. Trivs i sol och halvskugga, väl-dränerad normaljord.

***Hórdeum jubátum*
Ekorrkorn (prydndsgräs)**

A Nordamerika. Prydnadsgräs. Ca 50 cm hög. Stora, ljusgröna ax med långa, violetta borst. Blommor juli-september. Vipporna kan torkas. Förkultiveras inomhus i april-maj. Täck sådden med klar plast. Eller så på friland när jorden är uppvärmd. Groningstid 5-15 dagar. Växer på sandig eller grusig mark, sol.

Hyoscyamus niger
bolmört

A-B Europa, Asien, Nordafrika. 50-100 cm hög med upprätt, enkel eller grenig stjälk med flikiga eller grovtandade blad. Ljust brungula blommor med violetta ådror i juni-september. Hela växten är **mycket giftig**. Tidigare medicinalväxt. Fröna grobara under mycket lång tid. Gror långsamt och oregelbundet. Sås jan-mars, sept-nov, groningenstid 1-15 månader. Trivs i sol och sandjord. Zon 6.

Hypéricum perforátum
johannesört

P Tempererade Euroasien. 20-70 cm hög ört, styvt upprättväxande, något förvedad nertill, upptill grenad, med blankt gråvioletta, 2-kantiga stammar. Blad oskaftade, avlångt äggrunda, 1-2,5 cm långa, med många genomskinliga glandelprickar. Ganska stora, gula blommor som sitter i mångblommig blomställning, sammansatt av kvastar i grenspetsarna, juli-september. Medicinalväxt. Då den ger både rotskott och underjordiska utlöpare, bör den få en egen rabatt med grus- och sandjord i soligt läge. Härdig långt norrut. Att gnugga blommor och blomskäft ger en rödaktig färg. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Ínula helénium
ålandsrot, alant

P V C Asien, SÖ Europa. 1-2 m. Kraftigt växande och ståtlig. Gula korgblommor med smala kronblad. Används inom parfymindustrin. Medicinalväxt. Roten innehåller inulin, som anses verksamt vid luftrörskatarr, hosta, diabetes och aptitlöshet. Sås febr-sept. Groningstid 1-3 mån.

Ínula magnífica
jättekrissla

P Ö Kaukasus. 1,5 - 2 m hög, kraftigt ört eller halvbuske med upp till 25 cm långa, hela blad och 7 cm breda gula blomkorgar. En imponerande solitärväxt. Bör odlas på näringsrik, något fuktig jord i sol eller halvskugga.

Ínula ssp
krissla, höjd 90 cm

Ipomoéa purpúrea
purpurvinda

A Tropiska Amerika. Klättrväxt med purpurfärgade, stora blommor med vit mitt hela sommaren. Blir ca 2 meter hög. Trivs i sol till halvskugga. Varje blomma är öppen bara en dag. Så inomhus i såjord i febr-april. Rugga fröerna lätt med sandpapper, blötlägg 1 dygn före sådd. Groningstid 5-20 dagar.

Ísatis tinctória
vejde, gul

P - B Europa (Sverige), V Asien, N Afrika. Blågrön ört. Stjälken är upprätt, upp till en meter hög och har avlånga hela blad. Blommar i juni-juli med grenig blomställning och gula, ganska stora blommor. Färgväxt, ger blå färg. Sås mars-juni. Groningstid 15-40 dagar. Zon 5.

Kítaibéla vitifólia
balkanmalva

P N Balkan. Gråluden ståtlig ört, upp till 2,5 m hög. Bladen blir närmare 18 cm långa, rombiska, 5-7-lobiga. Stora vita eller rosa, malvaliknande blommor juli-augusti. Problemfri odling i vanlig god trädgårdsjord i sol eller halvskugga. Normalsådd.

Kolkwítzia amábilis
paradisbuske

P C Kina: Hupeh. 2-4 m hög bladfällande buske, mycket rikblommig, med rosa blommor i juni. Lättskött och problemfri prydnadsbuske. Att barken flagar efterhand är naturligt och ett intressant fenomen. Zon 5.

Láthyrus latifólius
rosenvial, rosa

P V C Ö Europa, NV Afrika. 1-3 m hög klättrväxt, klättrar med (oftast) tredelade klängen. 3-15 blommor i långskaftade klasar, 2-3 cm långa, ljusrosa - rosenröda med grönaktig köl i juli-augusti. Trivs bäst på solig plats i väldränerad, sandblandad jord. Sås mars-maj, aug-nov. Groningstid 10-40 dagar.

Láthyrus odorátis (o)
lukttärt, orginalet från Sicilien

A (Sicilien, S Italien, Kreta). Upp till ett par meter högt klättrande (med klängen) ört. Översållas av halvstora blommor i violett och purpur. Doftar gott. Sås april-maj, blötlägg 1 dygn i ljummet vatten före sådd. Groningstid 10-30 dagar.

Láthyrus vérnus
vårärt

P Europa-Turkiet. Upprätt, ogrenad stjälk som kan bli 40 cm hög. Parbladig med två till fyra par småblad, saknar klänge. Blommar i maj-juni med rödvioletta blommor i klasar. Rugga försiktigt med sandpapper och blötlägg 1 dygn före sådd. Täck med grus eller perlit. Grotid 10-40 dagar. Kan sås sept-nov i kruka ute. Trivs i sol-halvskugga. Zon 8.

Lavándula angustifólia
lavendel

P Medelhavsområdet. Aromatiskt doftande grågrön halvbuske. Ca 50 cm hög. Bladen är filthåriga och lansettlika med inrullad bladkant. Blommar i juli-augusti med blåvioletta blommor, som sitter i kransar i axlika, toppställda, långskaftade blomsamlingar. Trivs i väldränerad, sandblandad och kalkhaltig jord i full sol. Lockar till sig fjärilar och bin. Sås febr-mars, aug-sept. Groningstid 10-30 dagar.

Leonurus cardiaca

hjärtstilla

P Europa (Sverige) - Ö Sibirien, N Afrika. 50 cm. Handnerviga blad och rosa blommor i krans i axlik ställning i toppen. Gammal medicinalväxt som hjärtstärkande medel vid nervösa hjärtbesvär, vid ångest och nervös andnöd. Hjälptill med spridning! Växten är sällsynt som vildväxande. Sås inomhus. Täck med ett tunt lager grus eller perlit. Kan även sås sep-nov utomhus. Om groning ej skett inom en månad, placeras sådden i kylskåp ca en månad, därefter utomhus i skugga.

Leonurus sibiricus

sibirisk hjärtstilla

A till B Altaj, Ö Sibirien, Mongoliet, NÖ och C Kina. 130 cm hög ört som blommor med rosa blomkransar i juni-augusti. Uppskattad av bin, humlor och fjärilar.

Lepidium latifolium

bitterkrassing

P Upp till en meter hög, grenig stjälk. Bladen är kortskaftade, blågröna, de nedre spetsigt äggrunda med tandad kant, de övriga smala och helbräddade. Blommor i juli-augusti med små, vita eller något rödaktiga blommor i talrika huvudlika samlingar i toppen av stjälken. Stark krassesmak, förr använd istället för pepparrot och senap. Kan ha odlats i en dansk vikingatida köksträdgård. Den växer på grusiga havsstränder och kulturmark vid havet.

Leucanthemum x superbum

jätteprästkraige, höjd 1 m

P Kulturhybrid mellan *L. lacústre* x *L. maximum*, som växer vilda i V Portugal respektive Pyrenéerna. Frö från förvildad bestånd, 50-70 cm höga plantor. Växtsätt och blomform något påminnande om prästkraige (*L. vulgäre*), men med mycket kraftigare växtsätt och blomkorgar, vita med gul disk i juli - september. Härdig till Uppland eller ännu längre norrut. Lättdlad i soligt läge.

Levisticum officinale

libbsticka

P SV Asien. 1-3 m. Mörkgrönt, finflikigt bladverk och små, gulgröna blommor samlade i flockar. Som örtekrydda i bl.a. buljong; "Maggi-Kraut". Som liköringrediens och "magsnaps", av typ Underberg. Inom medicinen vid blås- och njurbesvär, njurstenar. Urindrivande. Sås febr-sept. Groningstid 10-20 dagar.

Lippia dulcis

sötverbena

P Bäst odlad som krukväxt, ute på sommaren, tål ej frost. Blommor med små, vita blommor i täta huvuden. Bladen är gröna, men står den ute på sommaren blir de rödbruna. Bladen innehåller ämnen som är några hundra gånger sötare än socker. Smak av eukalyptus. God i örtblandningar, te, marmelader och sylt, men har ingen konserverande effekt. Förkultiveras inomhus feb-mars. Groningstid 10-30 dagar. Ljustgroende. Tryck lätt ned fröerna på ytan. Placeras ljust och svaltt efter groning. Övervintra frostfritt. Zon 1

Lithospermum officinale

stenfrö

P Europa, Medelhavsområdet, Bajkal, Iran, N Kina, Japan. 30-80 cm. Sällsynt vildväxande på väl-dränerad kalkrik mark. Små, vitglänsande, stenhårda frukter. Medicinalväxt. Sås på hösten med så färsk frön som möjligt. Efter 14 dagar i +20° utsättning i kallbänk. Är en oundgänglig värdväxt för stenfrömalens larver. Roten ger röd färg.

Lótus tetragonólobus

tidigare ***Tetragonólobus purpúreus***

sparrisärt

A Ca 30-45 cm hög, förgrenad, med mörkröda blommor. Fyrkantiga vingförsedda baljor. Så på friland när jorden blivit uppvärmd, minst 15°. Täck med jord som motsvarar dubbla fröets tjocklek. Kan förkultiveras i april. Groningstid 5-15 dagar. Skörda spåda, 2-3 cm långa. Om den plockas och vattnas regelbundet kan de ge skörd i över två månader.

Lupinus mexicanus

ull-lupin

A 70 cm hög. Blomspiror i blå-vitt och rosa-vitt i april-juni. Sås direkt på friland när jorden blivit uppvärmd. Trivs i sol-halvskugga. Groningstid 10-40 dagar. Inte invasiv. Kan myllas ner på hösten som gröngödsling.

Lupinus mutabilis

doftlupin

A Blommor i juli-augusti med blommor i blått, vitt, gult och brons. Ca 1 m hög. Doftande. Trivs i sol - halvskugga.

Lupinus x regalis

regnbågslupin

P Kulturursprung. Ca 80 cm hög. Stadig stjälk med djupt flikiga, parasollliknande blad och blåa blommor i blomspiror i juni-augusti. Den enskilda blomman är ofta tvåfärgad med den yttre delen i en mer distinkt färg än den inre. Blötlägg fröerna 1 dygn före sådd i mars-maj eller aug-nov. Så inomhus och håll sådden ljust och varmt. Groningstid 1-3 månader. Trivs i sol-halvskugga i väl-dränerad, mager, djup jord. Lockar humlor och fjärilar. Kallas även Russel-hybrid och är en förädlad variant av den vilda arten. Förvildade lupiner är invasiva. Zon 5.

Lupinus x regalis
regnbågslupin, ljusgul med mörka segel

Lupinus x regalis 'Gallery Blue'
regnbågslupin, blå

Lupinus x regalis 'Gallery Yellow'
regnbågslupin, gul

Lupinus x regalis
regnbågslupin, ljusgul med mörka sege

Lupinus x regalis
regnbågslupin, gul

Lupinus x regalis
regnbågslupin, ljusrosa med vita segel

Lupinus x regalis 'The Chatelaine'
regnbågslupin, rosaröd med gulvita segel

Lupinus x regalis 'Mini Gallery Red'
regnbågslupin, vinröd 40 cm.

Lýchnis chalcédónica
studentnejlika, brinnande kärlek

P C S Ryssland. 50-110 cm hög ört med många tegelröda blommor i flocklikt knippe i juni - augusti. Gammal i kultur. Rabattväxt. Härdig och anspråkslös. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller säs utomhus maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 10-30 dagar. Zon 7.

Lýchnis coronária
purpurklätt, röd

Mest **B**, även **P**. S Europa, Turkiet – C Asien. 60 cm. Blommor i juni-september med cerise till röda blommor, silverludna blad. Sol. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller säs utomhus maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 10-30 dagar. Zon 7.

Lýchnis coronária
purpurklätt, vit

Málva moscháta
myskmalva

P V C S Asien, NV Afrika. 50-80 cm hög ört med rosa blommor. Ytterst lättodlad prydnadsväxt på torra, soliga platser. Både blad och blommor är ätliga. Förkultiveras inomhus i febr-mars eller säs utomhus i maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 7.

Málva moscháta
myskmalva, vit

Málva sylvéstris ssp mauritiána
mauritansk rödmalva

B - P SV Europa, NV Afrika. Meterhög upprättväxande ört. Purpurröda blommor i juni - september. Bra rabattväxt. Väldränerad kväverik mark i full sol. Förkultiveras inomhus i mars-april eller säs direkt på friland i maj-juni. Groningstid 10-20 dagar. Zon 4-6.

Málva thuringiaca
(i handeln **Lavátera thuringiaca**)
gråmalva

P C SÖ Europa. Helt gråluden växt, upp till 1,8 m hög. Blommor 1,5- 4,5 cm, purpurrosa. Får djup pålrot och klarar torka. Gror långsamt och oregelbundet. Så inomhus i jan-mars eller sept-nov. Täck sådden med perlit eller grus. Groningstid 1-3 mån. Zon 5.

Mandrágora officinárú
alruna

P N Italien, NV Balkan. 20 cm lansettliknande, mörkgröna blad i stamlös rosett. Uppåtriktade grönaktiga vita blommor med lite purpuranstrykning tidigt på våren, tomatliknande gul frukt, oätlig för människor, men en läckerhet för sniglar. Kraftig pålrot som anses likna en naken människa till sin form. Undvik flyttning på marken. Kräver näringsrik, väldränerad växtplats och skyddat läge i skugga eller halvskugga. Härdig bara på gynnsamma platser i södra Sverige, men kan odlas i rymlig kruka och övervintras frostfritt. **Giftig** medicinalväxt och tillskrivs i myter sexuell stimulans och magiska krafter. Fröna gror långsamt och oregelbundet. Så i krukor utomhus i skugga tidigt, täck med 2-4 mm perlit eller finkornigt grus. Kan även säs sept-nov utomhus. Groningstid 5-15 månader. Zon 5.

Marrúbium vulgáre
kransborre

P Europa - C Asien, Medelhavsområdet, Nordafrika. Sällsynt som förvildad i Skandinavien. 30-50 cm hög ört med små vita blommor i kransar. Medicinalväxt med slemlösande och hostdämpande egenskaper. Förkultiveras. Gror på ca 3 veckor. Zon 3-4.

Melóthria scábra
djungelgurka

A Kallas också mexikansk vattenmelon eller mexikansk musmelon. Klängande växt från Sydamerika. Ca 125 cm hög, men kan bli högre. Toppa plantan. Ser ut som melon utanpå och gurka inuti. Får många små, 3-5 cm långa ovala gröna frukter med mild sötsur smak. Används färsk i sallad eller inlagd. Förkultivera inomhus i mars-april. Grotid 5-15 dagar. Utplanteras efter frostrisk. Växthus eller varmt och soligt läge utomhus. Har både han och honblommor och bäst är att plantera ett par plantor bredvid varandra. Låt den inte torka, då blir den bitter.

Mórus nígra
mullbär, svart

P Ursprung okänt, troligen SV C Asien. Lövfällande buske eller träd, 3-5 m hög, brett ovala hjärtformade blad. Grönaktiga blommor om våren. Purpuraktiga, svarta ätliga, saftiga och söta bär som liknar björnbär. Medicinalväxt. Kan odlas på friland endast i våra mildaste områden. Säs febr-april, okt-nov. Groningstid 10-40 dagar.

Mýrrhis odoráta

spansk körvel

P C S Europa, naturaliserad eller kvarstående på många ställen i S Sverige. 60-150 cm hög ört med vita blommor och stora svartbruna frön. Aromatiskt anisdoftande. Som medicinalväxt har den använts vid förkylning. Anses ha blodtryckssänkande verkan. Omogna frön goda att äta. Gynnas av lucker näringsrik jordmån och är för övrigt lättodlad. Sprider sig. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 10-30 dagar.

Népeta catária

kattmynta

P Ö C S Europa, Ö Medelhavsområdet, Mindre Asien - Himalaya. 30-120 cm, blommor vita med små röda prickar; tätt gråfilthårig. Doftar aromatiskt, vilket katter uppskattar. Några blad kan tillsättas till vanligt örtte, för att få fylligare smak. Sol, torr, näringsrik mark. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån. Fridlyst i hela landet, rödlistad, starkt hotad.

Nicándra physalódes

ballongblomma

A 30 - 100 cm hög ört. Peru, naturaliserad i C och SÖ Europa, sällan i Sverige. Blåa blommor i juli - sept. Växten är **giftig** och uppges vara användbar som insektsmedel. Ett exemplar i växthuset lär hålla vita flygare borta och en kvast i rummet ska hålla flugor på avstånd. Sås mars-maj ljusgroende. Groningstid 5-15 dagar.

Nicotiána langsdórfii

klocktobak

A Brasilien, Argentina, Paraguay. 60-140 cm hög. Blommor juni-oktober med röda eller gula blommor. Trivs i sol-halvskugga. **Giftig**. Förkultiveras inomhus, såtid febr-mars. Ljusgroende. Fukta jorden före sådd och tryck endast lätt ner frön på ytan. Gronings-temperatur 20-25°, ljust och svalt efter groningen. Grotid 5-15 dagar. Zon 8.

Nicotiána langsdórfii 'Lemon Tree'

klocktobak

Nicotiána langsdórfii

klocktobak, röd

Nicotiána rústica

bondtobak

A V Sydamerika. Klibbigt gländerhårig ört. Blir 25-150 cm hög. Blommor från juli till september med gröngula blommor i toppställda, grenade knippen. Bladen är stora, äggrunda med kort skaft. Medicinalväxt, till insektbekämpningsmedel, tobak. **Giftig**.

Nicotiána sylvestris 'Only the lonley'

narcisstobak

A 125 cm hög ört med 7-8 cm stora trumpetlika, vita blommor i juli-september. Doftar särskilt på kvällen. Bladen är stora och ljust gröna. Förkultiveras i såjord. Ljusgroende. Trivs i sol - halvskugga i varmt och skyddat läge i näringsrik jord. Grotid 5-15 dagar.

Nicotiána tabácum

virginiatobak

Kulturursprung i Sydamerika. Ett- till flerårig ört men odlas som ettårig. Användning som bekämpningsmedel (insekter) och medicinalväxt. **Giftig**.

Oenothéra biénnis

nattljus

B Ö Nordamerika. Styv upprättväxande, hårig ört, 50 cm hög. Gula blommor som öppnar sig kvällstid, juni-september. Älskar sol och väl-dränerad mark, för övrigt mycket anpassningsbar och har naturaliserats i många länder. Medicinalväxt. Blad, stjälek och rot äts som grönsak. Avkok på blad och stjälek används i hudkräm och som te mot hosta. Direktsådd eller förkultivering. Självsvår sig rikligt.

Oenothéra glaziovíána

jättenattljus

B Kulturursprung i Europa. Förvildad i västra och centrala Europa. 50-120 cm hög, förgrenad andra året. Stora gula blommor i juli-september, en verklig upplysning med mörkgröna barrväxter eller murgröna som bakgrund. Den överblommade kvasten bör få stå kvar över vintern för småfåglar att kalasa på fröna. Ej nogräknad på jordmån, men kräver mycket ljus. Förkultiveras inomhus i april-maj eller sås direkt på friland i maj-juni. Utplanteras när frostrisken är över. Groningstid 5-15 dagar.

Onopórdum acánthium

ulltistel

B V Europa (Sverige) - C Asien. 70 - 250 cm. Grova, styva, rikt taggiga, vingkantade, grå-ludna stammar och grenar. Rödaktiga blommor i juli - september. Direktsådd, omplantering bör undvikas.

Opúntia fícus-índica

fikonkaktus

P Hemland troligen Centralamerika; tillfällig i bl.a. Medelhavsområdet. Stamsuckulent buske, upp till 5 m, försedd med glochider (nåldynor med småtaggar). Stammar stora, tillplattade, saknar oftast blad. Blommor oftast gula i april - juli. Kräver sol och väl-dränerad jord. Lättodlad som krukväxt på frostfri plats. Kan växa på friland under skyddade förhållanden. Frukten är gul, röd eller violett, ätlig och försedd med taggar. Plantera flera frön utspjitt i kruka. Mylla ner fröna alldeles under jordytan. Placera varmt och ljust. Efter 3-4 veckor kommer hjärtbladen upp. Det dröjer länge, många år tills blommor och frukter bildas. Krukväxt eller uterum eller terrass med lä och skydd om det regnar.

***Paeónia 'Buckeye Belle'*
pion, hybrid**

P Ca 70 cm hög. Mörkgröna blad och rödaktiga stjälkar. Halvfyllda, mörkröda blommor i juni-juli. Trivs i sol. Djup, näringsrik, fuktig, väl-dränerad, gärna lerig jord. Planteras grunt. Sådd utomhus: Lägga fröerna i blöt under några dagar, byt vatten varje dag. Dränera i botten av krukans med grus eller lekakulor, fyll med planteringsjord. Fröerna sätts 1-2 cm djupt. Täck med ett tunt lager vermikulit eller planteringsgrus. Ställ krukans i halvsugga och håll jorden lätt fuktig, men inte blöt.

***Paeónia veitchii*
rosenpion**

P SV Kina. 40 cm, enkelblommiga, blandade färger från vit till rosa. Härdiga och lättodlade.

***Papáver cámbricum 'Aurantiacum'*
engelsk vallmo, orange**

P V Europa. Oftast blandning av hybrida sorter, ibland dubbla. Lättodlad. Upp till 60 cm hög. Sås jan-maj, sept-nov. Groningstid 1-3 mån.

***Papáver lasióthrix*
(i handeln *Papáver pseudo-orientále*)
jättevallmo**

P Kaukasus, Ö Turkiet, NV Iran. Störväxt. Ca 1 m hög. Djupt parflikiga, hårigt grågröna, långa blad som börjar komma upp tidigt på våren. Djup pålrot, så det kan vara svårt att flytta etablerade plantor, men den frösår sig ymnigt. På försommaren, maj-juni, höga, likaså håriga, stänglar, som bär upp ensamma, stora blommor i klara färger. De fullt utslagna blommorna är känsliga för regn och blåst. Trivs på solig plats i väl-dränerad, lätt, relativt torr jord.

***Papáver lasióthrix*
(i handeln *Papáver pseudo-orientále*)
jättevallmo, röd**

***Papáver lasióthrix*
(i handeln *Papáver pseudo-orientále*)
jättevallmo, vit**

***Papáver orientále*
Vallmo, laxrosa, fylld**

A, men självsår sig, så det upplevs som **P**. Sorter av *brakteatum*, *orientále* och *pseudoorientále* och deras hybrider. Stort antal sorter odlas. Alla i gruppen är kraftiga örter med djupgående rotsystem, invasiva. I allmänhet god härdighet långt norrut. Sås febr-sept. Groningstid 10-30 dagar.

***Papáver rhoéas*
kornvallmo**

A Europa (utom N Norden), Turkiet, Kaukasus, Iran, N Afrika, Kanarieöarna. 30-80 cm hög ört med stora blommor, 4-8 cm breda, vanligen lysande röda med svartglänsande fläckar i mitten, juni - augusti. Kräver sol och väl-dränerad, näringsrik, kalkhaltig jordmån. Vildinsamlad på Gotland där inga trädgårdsformer har funnits i närheten.

***Papáver somniferum*
opievallmo**

A Kulturursprung i gamla världen, ibland naturaliserad i Europa och Asien. Variabel ört, upp till meterhög, kal, blågrön och upprättväxande. Blad upp till 10 cm långa, stjätkomfattande. Blommor upp till drygt 10 cm breda, bleklila, mörkvioletta, röda eller vita med mörk fläck på kronbladen nära basen, ibland fransade och/eller dubbla. Vit mjölksaft. Gammal kulturväxt, medicinalväxt samt frökolvar som eterner. **Giftig**, med mer än 25 alkaloider i hela växten utom i frö. Så grunt på friland i april-maj. Självsår sig lätt. Lättodlad på solig plats i väl-dränerad trädgårdsjord.

***Papáver somniferum*
opievallmo, lila med mörk mitt**

***Paradísea liliástrum*
paradisililja**

P 30-60 cm hög. Bladen är smala, gräsliknande. Vita blommor i ett glest ax i maj-juni. Jordstammen är kort och köttig. Trivs bäst på solig plats i varm, något torr jord. Zon 8.

***Parthenocíssus quinquefólia*
klättervildvin**

P C och Ö Nordamerika-Guatemala. Klättrande buske. Kan bli upp till 5 meter hög. Med hjälp av sugkoppar eller häftplattor klättrar den snabbt upp längs väggar. Bladen får lysande röda höstfärger. Blommar i juni med små ljusgröna blommor och får mörkblå eller lila bär, som innehåller oxalsyra. Trivs i väl-dränerad och lerig jord. Ju mer sol den får desto finare höstfärger får den. Zon 5.

***Pelargónium carnósum*
vildpelargon**

P Sydafrika. Köttig buske med mjuka stjälkar. Flikiga blad, ofta köttiga, varierande i form. Ca 1 m hög. De tjocka och köttiga stjälkarna har ett bulligt utseende på grund av de något uppsvällda noderna. Blommornas färg varierar från vitt till gröngult med rödaktiga streck på de två, lite större övre kronbladen. Fröna är plymförsedda, som tistelfjun. Så tidigt på våren, februari-mars, med extra belysning. Lägga gärna fröerna i vatten ett dygn innan de sås. Så i såjord, som är magrare än vanlig blomjord. Groningstid ofta ca 4 veckor.

***Pelargónium elongátum*
gräddpelargon**

P Sydafrika Miniaturväxande, örtartad välförgrenad buske. Före blomning kompakt, blomstänglarna är långa och bladskott växer ut på dessa. Bladen är små och blanka, något klubbiga. Blommorna är små och cremegula med röda vener på de övre kronbladen.

Pelargonium paponaceum
fjärilspelargon

P Capområdet. Upprätt, grenig, doftande buske, nästan 2 meter hög, vanligen ca 1 m. Huvudstammen vedartad vid basen, sidostjälkarna örtlika och täckta med långa, mjuka hår. Hjärtformade, flikade blad. Färg på blommor varierar från ljusrosa till carminfärgade. En mörkt purpurfärgad fläck på de övre kronbladen kontrasterar mot en vit fläck på de nedre. Lätt att ta sticklingar. Doften är inte särskilt trevlig, beskriven som getlik. Så tidigt på våren, februari-mars, med extra belysning. Lagg gärna fröerna i vatten ett dygn innan de sås. Så i såjord. Groningstid ofta ca 4 veckor.

Períploca graéca
silkesvin

S Europa, Mellanöstern. Oleanderväxtart i familjen Trädslingsläkte. Kan bli upp till 9 m hög. Bladen är oftast djupgröna, ovala till lansettlika och 2,5-8 cm långa. Stjärnlika blommor, gulgröna utanpå med rödbrun till djupt lila insida, juli till augusti. Baljlika frukter. Vill ha full sol och fuktig, väl-dränerad jord. (Text allmänt om periplockasläktet från Botanica).

Phacélia tanacetifólia
honungsfacelia

A 70 cm hög med lavendelblå blommor i knippen med långa, utskjutande ståndare i juli-september. Stjälken är upprätt, grenig med strödda, två till tre gånger parflikiga blad. Bra dragväxt för bin och fjärilar, även som grön gödslingsväxt. Så på friland när jorden reder sig. Trivs i sol. Mylla ner hela växtmassan i jorden på hösten. Groningstid 10-40 dagar.

Phlómis russeliána
lejonsvans, gul

P Nordöstra Turkiet. Perenn som blir 80-90 cm hög. Upprättväxande med äggrunda till hjärtlika, mellangröna, håriga blad. Gula blommor i juni-juli i flera våningar. Trivs i sol - halvskugga. Fjärilsväxt.

Phýsalis grísea 'Preciosa'
gyllenbär

A Ö USA. Ört som odlas ungefär som tomater i växthus eller på varm skyddad plats utomhus. Frostkänslig. Guldgula smakliga frukter.

Phýsalis peruviána
kapkrusbär

A - P Peru, Chile. Ca 50-150 cm hög ört som hos oss odlas som ettårig. Liknande kultur som tomat för de ätliga frukternas skull. I Colombia medicinalväxt som urindrivande och mot astma. Buskig växt med orangegula, syrliga bär inneslutna i torra lyktliknande höljen. Sås febr-mars. Groningstid 20-30 dagar.

Physocárpus opulifólius 'Diabolo'
mörk smällspirea

P C och Ö Nordamerika. Litet träd, upp till 2 meter högt. Har mörkröda blad hela säsongen. Blommar med vita blommor i juni. Trivs i sol till halvskugga på de flesta jordar. Zon 6.

Physostégia virginiána 'Alba'
drakmynta, vit

A-P S Canada, N C USA. Upprättväxande ört, ca 70 cm. Bladen är mellangröna, ofta lansettlika och tandade. Blommorna vänder sig efter solen, men kan också flyttas av människohand som om det fanns gångjärn på blomman. Härdig och lättodlad. Sås febr-april. Groningstid 10-30 dagar. Zon 6.

Phytolácca americána
kermesbär, amerikanskt

P Upp till 2,5 m hög. Blommar i juli-augusti med vitrosa, 15 cm långa blomklasar. Bären är dekorativa, svartlila och används för att färga vin och saft i en röd nyans. Hela växten innehåller irriterande ämnen men det gäller speciellt rot och frö.

Pilosélla aurantiáca
rödfibbla

P C Ö SÖ Europa. 30-50 cm hög ört med enstaka utlöpare. Orangeröda - blekröda blommor i juni-juli (- augusti). Kan etablera sig på mycket torra platser. Bli ibland trädgårdsrymling med förflugna frön. Självår sig. Härdig långt norrut. Denna solälskare uppskattas av fjärilar, humlor och bin.

Písum satívum 'Golden Sweet'
sockerärt

A Kulturart. 150 cm hög. Från Indien, ärt med ljus citrongula baljor. Sallader, wokrätter. Kan torkas och kokas. Så direkt på friland när jorden reder sig. Täck gärna med fiberduk. Bäst i varmt läge på lucker jord. Groningstid 5-15 dagar.

Plantágo májor 'Rubrifolia'
rödbladigt groblad

P Europa, Asien, N Afrika. 15 - 30 cm. En basal bladrosett av brett äggrunda blad med grova bågböjda nerver. Gröna små blommor bildar ett långsmalt mångblommigt ax. Sol, för övrigt håller den till godo med vilken växtplats som helst, bara inte för fuktigt. En av våra mest lättodlade medicinalväxter.

Plantágo subnúda
mexikanskt groblad

P Kalifornien, utbredd i Västra Nordamerika. Ca 50 cm hög, långa breda jämna eller lätt tandade blad. Upprätta blomstänglar med många små brunaktiga blommor. Trivs i fuktiga marker, kustområden.

Polemónium boreále
polarblågull, vit

P Nordlig, cirkumpolär utbredning. Liten, ca 25 cm, kompakt art för stenparti och mur. Bladen är mörkgröna, finflikiga. Vita blommor i juni-augusti. Trivs i sol till halvskugga. Förkultiveras inomhus i februari-mars eller utomhus i krukor eller på friland i maj-september. Fröerna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-6 månader. Zon 7.

Polemónium caerúleum
blågull/jacobs stege

P N C Europa, N C Asien, V Nordamerika. Blå blommor i juli-augusti, bladen är djupt flikiga, 30-60 cm hög. Arten förekommer sparsamt i Sverige som vild och ibland som förvildad. Självstår sig måttligt i lämpliga miljöer. Har tidigare använts som medicinalväxt. Fröna tar 1-2 månader för att gro, behöver stratifieras. Så 1,5 cm djupt tidigt på våren eller på hösten. Härdig i hela landet.

Polemónium caerúleum Alba'
blågull/jacobs stege, vit

Porophyllum tagetoides
pepicha

A Från Oaxa i Mexiko. 50 cm hög, lite grova stjälkar som växer horisontellt och grenar sig. Små barrlika blad. Små blåliga blomkapslar med liten tofs upptill som består av ståndare och pistiller. De små bladen och späda stjälkarna används. Har stark smak av bladkoriander, anis, citrus och mynta. Passar i kött- och fiskgrytor, bulgur, potatisrätter. Krukodlas eller i varmt läge eller växthus. Så i mars-maj. Fröna trycks ner lätt ovanpå planteringsjord och kan täckas mycket tunt med jord. Groningstid ca 10 dagar. Plantera om i djup kruka och vattna regelbundet.

Potentilla argétea
femfingerört

P Ca 30 cm hög. Kort, grov jordstam. Stjälkarna ganska styva, upprätta eller nedliggande. Bladen är femfingrade med grovt sågade småblad med mer eller mindre invikt kant. Undersidan har ofta silvervit behåring. Blommar juni-augusti med femtaliga små gula blommor i greniga toppställda samlingar. Trivs på torrbackar, berghällar, sandmarker, stränder, vägkanter.

Potentilla nepalénsis 'Miss Willmott'
indisk fingerört, rosa

Prímula véris
gullviva

P N Spanien, S Frankrike, N Asien, Iran. 10-30 cm hög ört. Blad omvänt äggrunda med tvär bas, bredast vid basen, skaftade, buckliga och håriga. Blommor gula, ofta med orange punkter runt pipen, april - maj. Blommor i hängande ensidig flockliknande samling överst på ogrenad stängel; oftast heterostyla, dvs två olika blomtyper, långstiftade och kortstiftade, och de förekommer i ungefär lika antal av båda typerna i naturliga bestånd, angenäm sötaktig doft. Lundväxt. Trivs med vandrande skugga och kalkhaltig, näringsrik och inte alltför torr jord. **Giftig**, medicinalväxt. Sås jan-maj, sept-nov Groningstid 1-3 mån.

Prúnus laurocérusus
lagerhägg

P Liten buske med vintergröna, stora glänsande, lansettlika blad. Barken är brungrå med porer. Blommorna vita och väldoftande, i upprätta klasar. Fröna och bladen är **giftiga**, förväxla inte med äkta lager! Växten innehåller glykosider som vid spjälkning ger dödligt giftigt cyanväte.

Púnica granátum
granatäpple

P Främre Asien, infört till Medelhavsområdet; ofta odlat både för prydnad och ätlig frukt. Tätt grenig, taggig buske eller litet träd med glänsande gröna blad och stora, röda blommor maj-oktober. Frukten blir upp till 12 cm och klotrund, brungul - purpurröd, ätlig. Växer ofta i torr, stenig mark; ljuskrävande, frostkänslig. Granatäpplets fruktskal har använts som adstringerande medel och mot hakmaskar, samt till garvning av läder. Får som krukväxt späda blad och röda blommor. Lagg fröna i en glasburk på en bädd av lätt fuktad bomull. Gror efter 4-6 veckor. Så snart rottråden tittar fram skall den planteras. Gör ett ca 2 cm djupt hål i jorden, sätt ner fröet med roten neråt, täck med jord. Placera varmt, ljus och soligt. Duscha inte alltför ofta, den trivs i ganska torr luft. Toppa plantan när den är ca 10 cm hög.

***Reséda lutéola* (ssp. *Lutéola*)**
färgreseda, vau

B - P Syd- och Mellaneuropa. Kal ört som blir ca 100 cm hög. Stjälken är upprätt, vanligen grenad upptill. Bladen är långsmala, strödda och något vågiga i kanten. Blommar i juli-augusti med små blekgula blommor i långa axlika klasar. Färgväxt, ger gul färg. Ylle, silke och bomull får klargul, varaktig färg. Trivs i porös, kalkrik jord, på soliga platser.

Rósa 'Single cherry'
pimpinellros

P 1.8 meter hög. Halvfyllda, intensivt röda blommor med tydliga gula ståndare i maj-juni. Engångsblommanade. Fina höstfärger. Svarta nypon. Skuggtålig. Skjuter rotskott. Zon 6.

Rósa agréstis

åkerros

P C SV Europa, Turkiet. Sällsynt i Danmark och Sverige. Bladfällande, mer eller mindre krypande och klättrande buske med mjuka gröna kvistar, 1-2 m hög. Bra klätterros, svagare än de flesta, ej rotskottbenägen. Blommor vita-svagt rosa. Måttligt taggig.

Rósa gláuca

daggros

P Mellaneuropas bergstrakter. 1-3 meter hög. Bildar inte rotskott. Unga skott är spåda och spretiga med blågrå beläggning. Tämligen få taggar. Parbladig med uddblad. Ovala, äggrunda, rödaktigt blågröna. Blommor med rosenröda blommor i juli-augusti. Frukten är ett nästan klotformigt, rött, kalt nypon.

Rósa mulligánii

mulliganros

P SV Kina, Yunnan. Kraftig, yvig buske, mörkt gröna något läderartade blad med röda stipler, i vårt klimat bladfällande. Med stöd klättrande 3-4 m. Vita blommor, 5 cm vida i gles klase, doftande. Små runda nypon, som mognar sent. Ej rotskottbenägen Sällsynt.

Rósa repánda

P Lång krypande och klättrande, med glänsande blad och rosa blommor i juni. Frisk och lättodlad.

Rósa serafínii

sippros

P Vildros funnen i södra Europa 1914. Höjd 1,5 meter. Säregen och ovanlig men odlingsvärd ros. Blommorna har svag doft, men bladen, som är mycket små, doftar som en katolsk kyrka med rökelse och stearin blandat med färska provencalska kryddor, såpa, trä och kåda. På hösten små orangeröda nypon. Engångsblommande med rosa blommor. Zon 4.

Rudbéckia laciniáta var. horténsia

höstrudbeckia/gullboll

P Kanada, USA. Gammal trädgårdsväxt med klargula blommor. Växten kan bli 2 - 3 m hög och blommor i juli - september, gärna i full sol.

Rúmex patíéntia

spenatskräppa, spenatsyra, vinterspenat, engelsk spenat, engelsk trädgårdssyra

P Ö S Europa, Kaukasus, Syrien, Iran, V Sibirien, Amur, Sachalin, N Afrika. 40-180 cm hög upprättväxande ört. Tidigare använd som medicinalväxt. Fortfarande uppskattad köksväxt, mest för att blad som användes som spenat, utvecklas tidigt om våren.

Rúmex sanguíneus

blodskräppa, rödadrad syra

P - A Kulturursprung. Odlas som ettårig. Upp till meterhög. Blad ofta purpurfärgade eller starkt röda. Problemfri. Normalsådd. Fröet täcks med jord som motsvarar dubbla fröets tjocklek. Groningstemperatur 18-20°.

Rúta gravéolens

vinruta

P Iberiska halvön, S Frankrike, Apenninerna, Balkan, Turkiet, Krim. Städsegrön (ört eller) halvbuske med blågröna glatta, 2 - 3 gånger flikiga blad och matt gula blommor; 30 - 50 cm hög och starkt aromatisk doft om den krossas. Innehåller irriterande ämnen. Fototoxisk: växtsaft kan på hud i solsken framkalla blåsor. **Giftig**, medicinalväxt. Odlas på väldränerad, mager mark och solig, skyddad plats eller krukodlas, ställs utomhus sommartid, inomhus på sval, ljus plats.

Sálvia glutinósa

klibbsalvia

P Europa utom Skandinavien; Turkiet, Kaukasus, N Iran. 80 cm hög, klibbig ört med gula blommor, något brunprickiga, juni-juli. Sol-halvskugga. Normalsådd. Salviafrö är ljusgroende. Föroddling rekommenderas, plantera ut när frostrisken är över.

Sambúcus ébulus

Sommarfläder

P men odlas ofta som **A**. En **giftig** ört för prydnad som förr har använts som medicinalväxt. Den blir ungefär 1 m hög. Den blommor i juni-juli med vita blommor i platta klasar. Frukterna är svarta stenfrukter. Hela växten är **giftig** och skiljer sig från vanlig fläder genom att den är örtartad. Vanlig fläder har vedartad stam och gulaktiga ståndarknappar.

Sanguisórba officinális

blodtopp

P V Europa, tempererade Asien, V Nordamerika. 60-100 cm hög upprättväxande ört. Parbladig, liknande rönn. Förvedad jordstam. Rödbruna blommor i täta ax, 1-3 cm, samkönad, insektspollinerad, juli-sept. Medicinalväxt. Prydnadsväxt på fuktig mark i sol och halvskugga. Sås jan-maj, sept-nov. Grotid 1-3 mån.

Saturéja montána

vinterkyndel

P Vintergrön ört med förvedad stam. 35 cm hög. Bladen är mörkgröna, parallell-nerviga och mycket aromatiska. Små vita eller rosa blommor i juni-september. Kyndelolja ingår som viktig del i salami. God till grönsaker, bönor, ärter. Stimulerar aptiten och underlättar matsmältning. Förkultiveras i febrmars eller utomhus i maj-sept. Täcks med tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 4.

Scílla

blåstjärna

P Små vackra klockformade blå blommor som blommor tidigt på våren. Trivs bäst i fuktig och väl-dränerad jord.

Scorzonera hispánica

svartrot

P Spanien, Sydeuropa, Kaukasien. Gröna lansettliknande blad. Ätliga gula blommor i juli. Hela växten är ätlig. Roten är svart på utsidan och vit inuti, 25-30 cm lång. Normalsådd i djup, lucker, väl-dränerad jord på våren när jorden reder sig, men sådd kan ske vid olika tidpunkter på året. Sådjup 2 cm. Grotid 2 veckor.

Silphium perfoliatum

skållört

P Ö C Canada - SÖ USA. Imponerande, 1-2,5 m hög ört med upp till 30 cm långa blad, sammanväxta perifererade, som därmed bildar en skål per par runt stammen. Blommor i kvastlik samling, få till många korgar 1,5-2,5 cm, gula. Lättdlad i sol eller halvskugga, i ganska tung näringsrik jord med god tillgång på vatten. Så inomhus i jan-maj eller sept-nov och täck med grus eller perlit. Kan behöva stratifieras. Groningstid 1-6 månader. Zon 6.

Sinapis alba

vitsenap

A Östra Medelhavsområdet till sydvästra Asien och Indien. Stjälken är upprätt, upp till 80 cm hög. Bladen är djupt parflikiga. Blommor med gula blommor från juni till september. Krydd- och medicinalväxt, odlas också som oljeväxt. Kan användas till att bekämpa nematoder i odlingar. Direktsådd när jorden reder sig. Groningstid 5-15 dagar. Trivs i sol.

Sium sisarum

sockerrot

P Kina. Urgammal kulturväxt. Används i asiatiska köket. Högväxt med lansettlika blad, vita blommor i kvastar. Bildar knippen av smala, goda rötter, som påminner om morot eller palsternacka. Används på samma sätt. Sås direkt på friland när jorden reder sig. Groningstid 10 - 30 dagar. Skörddas när rötterna är ca 10 cm långa. Zon 4-6.

Sorghum bicolor 'Nigrum'

durra

A Gräs som odlas i Afrika och Sydamerika. Världens femte mest odlade sädeslag. Blir ca 1 meter hög. Stora, upprätta, borstlika vippor, gröna till gulbruna och blommor i juni-juli. Durra trivs i sol. Fröerna används till bl.a. mjöl, öl eller som alternativ till ris. Glutenfritt. Hög halt av antioxidanter. Även som djurfoder. Sås direkt på friland när jorden är uppvärmd. Axen torkas när de är fullt utvecklade.

Stachys byzantina

lammörön

P Kaukasus, Krim, Turkiet - N Iran. Meterhög ört med rosa-lila blommor och mjuka, ludna blad. Skugga eller halvskugga; tål inte stark uttorkning.

Tagetes patula

tagetes

A Ca 25 cm hög. Tvåfärgade blommor i rött och gult i juni-september. Blommor rikligt även vid kall och regnig väderlek. Denna sort tillhör Nana Plena-gruppen, vilket betyder att den är fylldblommig och låg. Trivs i näringsrik jord i soligt läge. Nyp bort första blomknopparna för buskigare planta. Förkultivera i mars-april. Även direktsådd i mitten av maj, sådjup 0,5-1 cm. Groningstid 7-12 dagar.

Tanacetum balsamita ssp. balsamitoides

kamferblad

P Kaukasus, Turkiet, N Iran, Centralasien (ibland förvildad på norra halvklotet). 50 - 100 cm hög ört, starkt myntalikt doft- och kryddväxt. Blad elliptiska - ägggrunda, grågröna, glandelhåriga. Gulaktiga blomkorgar, vita strålblommor; augusti - september. Sol, kalkgynnad.

Tanacetum parthenium

mattram

P - A Ö SÖ Europa - SV Asien, Nordafrika. Odlas oftast som ettårig. 20-70 cm hög upprättväxande ört och vita strålblommor runt gul disk i juli-september. Mångformig i kultur. Aromatisk medicinalväxt. Febernedsättande och använd mot migrän. Torkade blommor användes till te. Så ute vid 10° jordtemperatur.

Tanacetum parthenium

mattram fylld

Tanacetum vulgare

renfana, slätbladig

P Europa, tempererade delar av Asien. 30 - 140 cm, gula diskblommor och saknar strålblommor, juli - september. Inskuret bladverk. Gammal medicin-, krydd- och doftväxt. Kräver sol, torr, sandig, humusrik jord. Förodas inomhus i febr-mars eller på friland maj-sept. Fröna täcks med ett tunt lager perlit. Groningstid 1-3 månader. Zon 8.

Telékia speciösa

strålöga

P C SÖ Europa, Kaukasus, SV Asien. Kraftig ört, 1-1,5 m hög. Bladen stora, hjärtlika, i kanterna djupt sågade. Stora, djupt orangegula blomkorgar i juli - aug. Ej nogräknad på växtplats och jordmån. Vårsådd utomhus.

Tragopogon pratensis

ängshaverrot

B Europa - C-Asien, Turkiet. 50 - 90 cm hög, stelt uppväxande ört med gula blomkorgar andra året. Blomkorgarna öppna under morgon och förmiddag vid solsken. Uppskattad matväxt. Stjälk och rot smakar sött. Självår sig.

Trigonélla foénium-graecum
bockhornsklöver

A Gammal kulturväxt sedan före medeltiden. Ca 40 cm hög med trefingrade blad och bockhornslika fröskidor. Vita blommor i bladvecken i juni- juli. Både de proteinrika fröerna och blad används bl.a. i indiska curryblandningar. Har betraktats som kärleksört. Förkultiveras i februari-mars eller sås utomhus i maj-september. Täcks med tunt lager perlit. Groningstid 5-15 dagar. Trivs i sol och värme och lerblandad fuktig jord.

Tropaéolum május 'Out of Africa'
slingerkrasse

A Ca 200 cm hög. Sommarblomma i gula, orange och röda nyanser i juni-september. Ljusgrönt bladverk med vita strimmor. Blommorna går att äta. Trivs i mager, väl-dränerad jord. Lägg fröerna i ljummet vatten ett dygn före sådd, så gror de säkrare.

Úlmus glábra
skogsalm

P Europa, Kaukasus, Turkiet - N Iran. Lövfällande träd, 15-25 m högt eller högre. Blad tvåsidigt riktade, med dubbelsågad kant, sandpappersaktigt sträva och skev bas. Unga blad tätt håriga. Vindpollinerade röd-violetta blommor, tvåkönade, kortskaftade i huvudlika samlingar i april-maj, på bar kvist. Dubbelvingad frukt, nästan cirkelrund för vindspridning och bildas oftast i riklig mängd, men med låg grobarhet. Kräver god jord. Överallt kan den smittas av almsjukan. Almens framtid kan räddas genom att spara immuna träd för förökning. Rödlistad, akut hotad. Zon 5.

Verbáscum chaixii
franskt kungsljus

P ibland kortlivad. SC Europa, V - NÖ Spanien, norrut till S Polen, C Ryssland. 50 - 100 (-150) cm. Blommor i juli-augusti. Soligt. Så inomhus i febr-mars eller direktsådd maj-sept. Täck med perlit. Groningstid 10-30 dagar. Zon 6.

Verbáscum phoeníceum
violkungsljus, vitrosa

B-P S Europa, Nordafrika, C Asien. Bladen är mörkgröna, äggrunda och kraftigt nerviga i en ganska platt rosett. Blomstjälken lite förgrenad, glest med blad, slanka blomax med fatlika vitrosa blommor och violetta ståndarhår. Trivs i kalkrik, mager, sandblandad och väl-dränerad jord i full sol. Själv-sår sig rikligt. Bildar bladrosett första året, blommor andra året.

Verbéna hastáta
blåverbena

P Nordamerika. Upp till 1,5 m hög ört, grenad eller ogrenad. Rikligt med små blå blommor. Bör förkultiveras inomhus före utplantering. Sås jan-mars, sept-nov. Groningstid 1-10 mån.

Verbéna officinális
läkeverbena, järnört

P Europa - V Asien, Nordafrika. 40-80 cm hög ört med hårig 4-kantig stam och djupt inskurna blad. Små bleklila blommor i axlik ställning i juli-sept. Medicinalväxt, även fordom trolldom mot djävlar. Lättodlad i full sol och fuktbehållande trädgårdsjord.

Veronicástrum virgínicum
kransveronika

P C Ö Nordamerika. Närmare 2 meter hög upprättväxande ört med 4-7 blad i krans, därav det svenska namnet. Blåaktiga eller vita blommor i juli - sept. Sol - halvskugga, snarare fuktig än torr växtplats.

Vibúrnum carlésii
luktolvon

P Buske 1-1.5 m hög med starkt doftande vita blomklasar i maj. Bladen är mörkgröna, runda och håriga. Zon 5.

Viola odoráta
luktviole

P 10-15 cm hög. Bladen är njurlika till hjärtlika. Blå eller violetta blommor i mars. Doftar. Som te vid hosta och bronkit. Blommorna kan kanderas och ätas som godis. Eller pryda bakverk. Så inomhus jan-maj. Täck med tunt lager grus eller perlit. Kan sås sept-nov utomhus i krukor eller på friland för uppdrivning. Groningstid 1-3 månader. Zon 6.

Zínnia peruviána 'Red Spider'
tidigare ***Zínnia tenuiflóra***
spindelzinnia

A Kulturavssort från 1801. Ca 70 cm hög. Små enkla blommor i scharlakansrött i juli-september. Förkultiveras i såjord i mars-april eller på friland i maj-juni. Groningstid 5-15 dagar. Trivs i sol.

www.ortasallskapet.se